

tare in nobis et elucere nequit, nisi id ad animos nostros veluti advocent, atque introducant ista, quae diximus opera. Atque haec rite intellecta plurimum lucis huic epistolae adferent, eamque ob causam illa praemisimus. Sed jam instituta exequamur. Sequitur enim:

3.—Miror quod sic tam cito transferimini ab eo, qui vos vocavit in gratiam Christi, in aliud Evangelium.

Salute dicta, causam ipsam statim aggreditur ab admiratione dicens initium. Nam sic oportuit ad illorum erroris foeditatem et magnitudinem ostendendam, et ad magis commovendos Galatarum animos. Nam quos videmus absurdè aliquid et intemperanter sine causa facere, eorum amentiam solemus demirari: atque ii Galatae erant qui nulla commoti ratione, cum suo maximo incommodo, a libertate Evangelii se ultro ad servitutem legis transferrent. Itaque ait se vehementer mirari, quod sic tam cito aliorum consiliis transferri se, et transportari sivissent ab instituto suo, non solum recto, sed ipsis valde utili, utpote Christiana libertate pleno, ad aliud institutum molestissimum ipsis sine dubio futurum. In quo duo praecipue erant maxima reprehensione digna, quae ambo in his verbis subindicat Paulus. Unum quod se transferri passi sunt in aliud Evangelium, id est, transferri a libertate gratiae ad legis servitutem: a Deo, qui illos ad gratiam Christi vocabat, ad observationes Mosaycas: a vivendi honesta et jucunda ratione, ad summas vitae molestias: et, ut inquit quaedam Glossa (1), a laetitia ad exitium. Alterum quod id tam cito fecerunt, hoc est, in animum suum tam cito induxerunt, ut assentiri vellent illis novis doctrinis: quod erat summae levitatis indicium. Nam, qui cito credit levis est corde, quo modo sapiens scribit (2). Sed singula verba expendamus.

(1) Interli. Gloss. (2) Eccli. xix.

SIC TAM CITO. Quidam alterum istorum reddundare existimant. Nam graece tantum est ὅτως sed verius videtur neutrum redundare, nam graecum ὅτως utrumque significat: et Latinus interpres graecae vocis utramque significationem prudenter expressit, ut duas causas, quibus, ut modo diximus, levitas Galatarum maxime declaratur, innueret. Nam illud, **SIC**, commutationis ipsum designat genus, id est, quid pro quo Galatae leviter commutassent, scilicet Evangelium pro lege, libertatem pro servitute. At illud, **TAM CITO**, levem eorum et praecipitem animi festinationem, praecipue in re tanti momenti subindicat. Quamquam illud, **CITO**, aliter a Hieronymo, aliter a Chrysostomo accipitur. Hieronymus censem cito mutatos dici Galatas, quod paulo post fidem habitam Evangelio in errorem sint abducti. At hoc non augeret, quod Paulo propositum erat efficere, sed minueret, et extenuaret illorum culpam: facilius enim ignoscatur homini recenter ad fidem Christi converso, quam veteri Christiano, quod a vera fide defecerit, ubi id acciderit, ut alter eorum ambove ab ea deficiant. Quare rectius Chrysostomus cito defecisse Galatas dici credit, quod ad primum illorum hominum, qui ipsis seducebant, sermonem, ad primamque invitationem illorum, re neque explorata, neque examinata prius, conversi sunt ad Judaismum sequendum, quod certe maxime reprehendendum videtur. Atque ut ab ὑποθετι ad θεον, id est, a finita quaestionem ad infinitam, a parte ad genus orationem meam transferam, jure miremur, quam cito, id est, quam levibus de causis, mortales cuncti justitia deserta, quae una totius beatae vitae rationem continet, ad scelus in quo summa miseria est, omnia sua studia convertant, quamque levi impulsu se dejici a recte studio (1), et a constantiae statu patiantur, sic Judaei maximis a Deo, et maxime recentibus beneficiis affecti, quod ad breve quoddam tem-

(1) Exod. xxxii.

pus eos liquisset Moses, ab amore Dei ingrate recedunt (1). Sic iidem, cum et potentiam Dei, et benevolam erga se voluntatem pluribus haberent exploratam exemplis, tantum paucorum et timidorum auditu sermone hominum robora corporum Chananaeae gentis laudantium, se ab alienave- runt a Deo (2). Sic David, homo Deo alioqui gratissimus, quod forte fortuna deambulans lavantem Bersabaeam as- pexit, eo subito captus, unius foeminae amorem cum Dei amore commutat. Sic denique Apostolus Petrus, quamvis de se multa pollicitus, una ancillae voce, rogationeque perterrefactus, ac promissi immemor, de constantia fidei dejicitur. Sic certe homines universi, quoties a Deo ad haec deficiunt terrena et caduca bona, rebus inanissimis inducti deficiunt; levissimeque impulsi statim corruunt; ac victi manus dant ad primos rumores belli, antequam signa con- ferant. Eiquid, enim, magis imbelli voluptatis illecebra, honorum specie, divitiarum copia, res ipsae, si prout sunt, expendantur? At haec quamvis imbecilla, tamen statim atque se ostendunt nobis, sua specie nostros perstringunt oculos, et a Deo abducunt nos, et ad suas partes misere transferunt. Quam rem demiratus Sapiens dicebat (3): Fa- scinatio nugacitatis obscurat bona. Duarum enim rerum omnium levissimarum conjunxit nomina ad eorum, a quibus nos capi sinimus, levitatem significandam: ea, enim, fascinationem et nugacitatem nominavit, vel potius nuga- cissimam fascinationem: quo doceret nihil in eis solidi esse, nihil firmi, nihil dignum amari, nihil etiam quod nos ad se allicere magnopere posset, nisi turpiter, et per summam ignaviam ipsi nos proderemus. Itaque miratur a talibus nugis vera obscurari bona, non quod ulla obscurandi vis in illis sit, neque, quod nugae istae virtutis luminibus office- re valeant, quae, ut dicitur, splendet in tenebris, sed quod a nostrae mentis imbecillitate et errore id habeant ut pos-

(1) Num. xiv. (2) Lib. II, reg. XI. (3) Sap. IV.

sint: ut quod Paulus de Galatis proprie, id ad universos pertineat vere, dicaturque de omnibus. Miror quod sic tam cito transferimini, AB EO, inquit, QUI VOS VOCAVIT. Quidam sic. Ab eo scilicet Evangelio, atque doctrina, per quam vocati estis ad Christi gratiam, ad aliud doctrinæ genus trans- portari vos sinitis, atque traduci, id est, a doctrina, quae docet per gratiam Christi vos liberatos a peccatis esse, ad eam doctrinam, quae vos servitutis jugo premit. Nec vero huic expositioni obest relativum (qui), quod Evangelio non convenit. Nam Graeca ita conscripta sunt, ut Evan- gelium demonstrare valeant. Nam illud: τοῦ καλεσαντος, ab utroque genere duci potest. Alii melius sic: AB EO, id est, a Christo, qui vos in gratiam vocavit, id est, vocavit ad jus- titiam gratis, hoc est, non modo nullo merito vestro, sed nullo etiam a vobis labore impenso ad obtainendam istam talem ac tantam justitiam, ipse suum pro vobis fudit san- guinem. Ita Hieronymus, cui syra suffragatur editio, in qua sic: MIROR QUOD TAM CITO CONVERSI FUERITIS A MESSIA ILLO, QUI VOCAVIT VOS PER GRATIAM SUAM. Et certe graeca satis commode vertit. AB EO, QUI VOS VOCAVIT IN GRATIAM CHRISTO, ut sit hyperbasis, sive vocis transgressio, quae figura familiaris est Paulo. Plures sic potius exponunt: AB EO, id est, a Deo Patre, qui vos participes esse voluit gra- tiae Christi, sic Chrysostomus, Theodoretus, Ecumenius, Auselius Divus Thomas, minoresque alii, quae mihi ex- planatio rectior videtur, ut totum illud: AB EO QUI VOS VO- CAVIT IN GRATIAM CHRISTI, sit periphrasis, qua coelestis Pater describitur; Nam primum vocatio fere semper a Paulo Patri tribuitur. Ad Romanos (1): «Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum iis, qui secundum propositum vocati sunt sancti». Ad Thimotheum (2), de patre loquens: «Qui liberavit nos, et vocavit vocatione sancta». Ad Thessa- lonicaenses (3): «Nos debemus gratias agere Deo semper pro

(1) Rom. VIII. (2) 1 Thim. II. (3) II ad Thes. cap. III.

vobis, fratres dilecti a Deo, quod elegerit nos Deus, ad quod et vocavit vos. In quo obiter adverte debet, quali utatur Paulus inversione sermonis. Nam illi: Debemus gratias agere Deo pro vobis fratres; affine, et consentaneum erat subjicere, quia vocavit vos ad id, ad quod nos elegit. At pro eo inverso sermone dixit: «Quod elegerit nos, ad quod et vocavit vos». Neque id sine causa, sed ut doceret se quod amaret illos Deus, electum ab ipso esse, qui sua voce atque doctrina eos ad justitiam perduceret. Itaque quod electus a Deo sit, se quodammodo ipsis debere: ipsorum enim salutis causa ad id gratiae munus electum se esse. Deinde sic melius occurrit Galatarum errori. Nam illi, uti recte Ecumenius, suorum persuasu doctorum credebant se legem servando gratum facere Patri, ejus scilicet latori legis. Quare recte dixerit Paulus, ipsis legibus servandis Mosaycis tantum abesse ab eo, ut Deo Patri gratum faciant, ut ipsum potius ab se repellant. Postremo, isto modo, ut Chrysostomus dicit, eorum doctorum fraudis plenos conatus aperit. Nam illi non tam id agebant ut Galatas ad Iudaicum pertraherent, quam ut ea re ipsis a Deo, et a Christo abducerent, et separarent: quod enim studium praeferebant legis id agebant ut sub eo studio latentes facilius se insinuarent in animos Galatarum, fidemque sic confirmarent sibi, quod ubi semel adsequuti essent, facile eos quo vellent perducerent: perducere autem illos ad id volebant, ut a Christo deficerent, ad quod, si statim illos et aperte adhortati essent, illorum a se animos proculdubio alienassent. Quare Paulus ut istas impostorum insidias detegat, et ut tam perniciosa consilia in luce constituat, recte hic intelligitur de Deo Patre loqui, et ex eo id mali, quod subest, detegere, atque ita plane dicere, se eorum non tam animi inconstantiam, quam mentis caecitatem et errorem valde mirari, qui quas sibi, salutique suae illi deceptores insidias parent, non videant: illos enim, non id agere, ut ad Mosaycae cultum legis ipsis adducant, sed ut abducant

a Christo, et a Patre Christi ipso Deo, cui praeter caetera, et hoc deberent recens atque maximum beneficium, quod ab idolorum cultu, a peccati servitute, a tenebris ignorantiae faedissimis ipsis ad Christi gratiam, id est, ad libertatem, splendorem bonorum spiritualium, summas copias large ipsis nullo suo merito exhibitas, plane vocaverit. IN GRATIAM, inquit, CHRISTI. Hoc bifarium exponitur, uno modo, IN GRATIAM, id est, ad gratiam, hoc est, ad veniam erratorum, ad justitiam animi, ad pacem et secum et cum aliis, denique ad amorem et familiaritatem cum Deo. Altero, IN GRATIAM, id est, per gratiam. Nam τὸ in, aut, quod ei respondet, graecum εὐ, more hebraico saepe in sacris usurpat Litteris in significatione instrumenti, ut vel ex illo (1): Si percutimus in gladio? liquere potest. Itaque dicat ad summae felicitatis atque bonorum spem vocatos esse Galatas per Christi gratiam, id est, propter Christi erga suum patrem divina merita, gratis et liberaliter communicata nobis, et ut pro nostris ea habeamus concessa, et ob id gratia nominata. Galatae itaque, ut Paulus scribit, etsi vocati a Deo essent, ad summa bona per Christi meritum, tamen male decepti transferri se patiebantur in aliud Evangelium. At cur aliud? cum quod verum non sit, Evangelium, id est, bona annuntiatio esse non possit, et praeter unum Christi Evangelium nullum sit verum?

Ad hoc alii aliter. Divus Thomas alio Evangelio legem veterem significatam esse arbitratur, quam impostores illi servari oportere affirmabant, nam ejus legis annuntiatio, inquit Divus Thomas bona illa fuit, quia bona quaedam, iis, qui se coluisserint, pollicebatur, sed non erat plane perfecta, quomodo et ea, quae ostentabat, imperfecta bona erant, quippe quae essent caduca, et terrena, et ob eam causam non Evangelium, sed aliud Evangelium nominata est, diminute quodammodo, ut esse intelligatur quiddam

(1) Luc. xxii.

Evangelio minus. At Hieronymus, quem plerique sequuntur, aliud Evangelium nominasse Paulum dicit, id quod ab istis tradebatur de conjungenda Mosaycae legis observantia cum fide. At eur Evangelium, quod falsum, et ob eam causam nuntium esset malum? Primo quia in eo annuntiabatur etiam Christus, et tradebatur, ad salutem valere, modo conjungeretur cum lege: itaque qua parte Christi in nos dona praedicabat, Evangelium fuit, qua vero legis observantias adjungebat, fuit aliud Evangelium (1). Deinde id Paulus nominavit sic, non tam ex suo sensu, aut ex rei veritate ipsa, quam ex eorum, qui illa tradebant sermone atque sententia. Nam illi, quae docebant, Evangelium nominabant, nec Evangelium modo, sed genuinum, et maxime germanum Evangelium, quod idem esse dicerent cum eo, quod in Judaea caeteri tradebant Apostoli, cuius rationem, aut non satis calleret Paulus, aut pervertere cuperet. Et fortasse illi non plane condemnabant Pauli doctrinam, sed praeferabant suam, utpote quae tutior esset, et ad salutem consequendam expeditior et certior, propterea quod utramque viam insisteret, et copularet cum fide legem, ne quid quod ad justitiam efficiendam quoquomodo valeret, iis deesse videretur, qui se justos esse cupiebant. Quare duas constituebant vias, et Evangelia duo. Unum non malum, quod Paulus annuntiabat: alterum multo praestantis, et ab omni periculo, atque fraude remotius, quod, et ipsi Galatis, et principes in Judaea annuntiabant Apostoli. Itaque Paulus non ex suo, sed ex illorum potius sensu locutus est, cum Evangelii nomen, eorum tribuit doctrinæ. Quod et Ecumenio visum est, et syrae editionis auctori, quippe qui verterit: Ad Evangelium aliud, quod quidem non est, sed prout sunt aliqui, illud est, id est, tale nominatur, et habetur ab aliquibus, iis nimirum, qui vos inducunt in assensum ejus. Et quoniam Paulus ex illorum nominandi

(1) Cajet. et Eras. in Paraphr.

usu, non autem ex suo, atque vero sensu, eorum doctrinam Evangelium nominavit, idcirco orationi suae correctionem statim adhibuit, adjecitque:

**4.—Quod non est aliud, nisi sunt quidam, qui vos conturbant,
et volunt convertere Evangelium Christi.**

Quasi ita dicat, et sentiat. Deficitis ad aliud Evangelium: Evangelium, inquam, aliud, sicuti vos, magistrique vestri ipsum appellatis; nam re ipsa nullum aliud est, sed neque esse potest Evangelium: una est enim vera doctrina, reliquæ falsae sunt, ac proinde non sunt. Et quod posset quis rogare ipsum ac dicere: Quid ergo isti sibi volunt, cum nobis aliud esse Evangelium, idque in Judaea annuntiari confirmant, siquidem praeter eam quam tu annuntias, nulla alia ratio est tradendi Evangelii? id occupat Paulus, atque respondet dicens: **NISI SUNT QUIDAM QUI VOS CONTURBANT,
ET VOLUNT CONVERTERE EVANGELIUM CHRISTI.** Id est. Non est quidem aliud, et aliud Evangelium: neque alia annuntiant in Judaea Apostoli, et alia ego vobis annuntio, ut isti vobis falso persuadent, vel damnantes meum Evangelium, vel certe praeferentes suum: neque vos veram Evangelii rationem docere volunt, sed perturbare vos cupiunt, et semel perturbatos avertere a fide Christi, verumque ejus Evangelium, quod unum, atque simplex est, evertere, et admisionem legis non quidem perficere, sed corrumpere, et sic tandem vos a Christo alienare: idque suis isti machinationibus quaerunt, idque callide agunt, ut Christi gloriam, atque nomen extinguant. Nam etsi verum erat, quod illi dicebant, Ecclesias Judaeæ observare legalia simul cum fide Christi, tamen ex eo non efficiebatur aliud in Judæa ab Apostolis, aliud a Paulo tradi gentibus Evangelium. Nam utrique docebant per unum Christum aditum ad salutem patere, et gentibus, et Judæis: sed in Judæa concedebant Apostoli Judæis ad Christum conversis, ut illo

tempore, quo ad Christi satis promulgaretur doctrina, legalia servarent, quod eis assueti essent, non quod necessaria ad salutem putarent, quomodo, ut infra dicturi sumus, illorum observatio Christianae libertati contraria non erat, quod et Paulus minime inficiabatur posse fieri a Judaeis ad Christi fidem conversis; sed neque Paulus, neque caeteri Apostoli inducebant gentes ad observationem legalium. Nam cum eis gentes non assuevissent, induci ad id non poterant, ut observare ea vellent, nisi edocerentur esse necessaria ad salutem, quod nemo Apostolorum docebat. Et sic una erat omnium Apostolorum doctrina, unumque Evangelium. Nam neque Paulus impidebat, quin Christiani ex Judaeis legalia tunc suo arbitratu servarent: neque Apostoli conversos e gentibus adigebant ad eorum observationem. At illi seductores, exemplo eorum Christianorum, qui in Judaea legalia non necessitate, sed quod eis assuissent, servabant, Galatis persuadebant necessaria ea esse cunctis hominibus. Quare, et eorum perturbabant animos, et Evangelium atque fidem Christi imbecillitatis, et infirmitatis arguebant. **NISI**, inquit, **SUNT QUIDAM, QUI VOS PERTURBANT, ET VOLUNT CONVERTERE EVANGELIUM CHRISTI.** Perturbabat haec impostorum doctrina Galatas primo, quia timorem illis incutiebat, ut editio syra vertit, a quo graecum ταράττεθαι, non abhorret: incutiebat autem timorem, partim quod affirmabat interire eos, qui non servasent legalia: partim quod illis causa erat, ut timerent fidem habere Christo, seque Christianos effici, ne simul etiam onera servandae legis subirent. Deinde quia ex ejus disceptatione quaestio[n]nis, utrum lex cum Evangelio conjungi deberet, magna dissensiones inter ipsos, magna[que] contentiones oriebantur: nec dubium erat, quin eorum plurimi ea de causa ne se legis laqueis implicant, a jam data Christo fide discederent.

Unde addit: **ET VOLUNT CONVERTERE EVANGELIUM CHRISTI**, id est, subvertere et destruere, ut exponit Chrysostomus,

stomus, ut μετάτρεψαι possum sit pro κατάτρεψαι. Nam id e primo sequabatur. Nam ex dissensione ac perturbatione opinionum et animorum fiebat, ut quae pro certissimis habenda erant, primum in dubium revocarentur, deinde pro falsis et commentitiis haberentur. Quamquam alii convertere hoc loco pro invertere accipiunt, id est, pro praeposse vertere, quod fit cum quae praferenda sunt postponuntur: quod isti seductores faciebant, ut qui in salute conferenda primas partes darent Mosaycae legi, secundas vero Christi Evangelio. Nam in lege ante Christum multos fuisse justos dicebant, in Evangelio autem justum esse posse neminem, nisi qui ad Evangelii fidem legis observantiam adjungeret, et sic convertebant Evangelium, id est, ipsum de suo pellebant loco, et de eo, quod ipsi debebatur, dignitatis gradu ejiciebant. Sequitur porro:

5.—Sed licet nos, aut angelus de coelo evangelizet vobis, praeterquam quod Evangelizavimus vobis, anathema sit. Sicut praediximus, et nunc iterum dico, si quis vobis Evangelizaverit praeter id, quod accepistis, anathema sit.

Dixerat illorum doctrinam non esse Evangelium, quamvis eam ipsi Evangelium nominarent: neque id Evangelium, quod Apostoli in Judaea docebant, diversum esse ab eo quod ipse doceret: nunc ne quis existimaret causae hujus et controversiae cardinem versari in eo, utrum illorum doctrina Evangelium nominanda esset, nec ne, et ne ex eo, quomodo illa nominaretur, quis crederet hujus quaestio[n]nis definitionem pendere: utque sciret non esse nominis controversiam, sed de magna atque gravi re disceptari, statum causae alio transfert; nec de eo agi vult, utrum ea sit nominanda Evangelium doctrina, sed utrum ei omnino fides habenda sit, ut ut nominetur, idque magna orationis gravitate definit sic dicens: **SED LICET NOS, AUT ANGELUS DE COELO.** Quod perinde est, ut si dicat: Sed utecumque eam

nominetis doctrinam, sive Evangelium, eam, sive aliud Evangelium velitis vocare, non enim labore de nomine, quo vocetur cumque modo, hoc affirmo ac definio, quidquid ab eo, quod vos docui, diversum quis docuerit, id omnino esse falsum, atque ita falsum ut anathemate ferendum sit, sive illud vobis ipse tradam, sive quispiam alias quisquis is fuerit, tradiderit. SED LICET NOS. Plures rationes sunt propter quas Paulus se atque suam hic immiscauit personam, prima, ut, quomodo significat Augustinus, doceret fidem Evangelii, quod tradiderat, non pendere a sua auctoritate, sed in veritate divina niti, quare ne sibi quidem contraria aut diversa tradenti fidem habendam esse. Altera, quam Chrysostomus afferit, ne quis suspicaretur ab studio propriae et inanis gloriae effici, ut Paulus usque eo traditae a se doctrinae faveret, semet execratur, si quid contra ausus fuerit docere. Tertia, quoniam illi in vulgus sparserant, non modo Apostolos in Iudea aliud Evangelium docere, sed et ipsum Paulum alibi docuisse diversam ab ea, quam tunc docebat doctrinam: ideo nunc scribere ne sibi credi velle, si quid diversum vel antea docuit, vel deinceps postea docuerit. Sunt etiam qui censeant illo verbo, Nos (1), simul se et Apostolos significasse reliquos, ut modestiae causa, et ne quis ipsum putaret aliquo livore affici erga illos, se cum illis conjunxerit, et unam atque eamdem omnium esse causam voluerit. Quam eamdem ob causam, nimicum, ut invidentiae atque livoris opinionem a se avertat, adjicit, ut Chrysostomo videtur, quod sequitur: AUT ANGELUS DE COELO. Non Apostolos modo, sed et coelestes Angelos, quibuscum Paulo nulla subesse poterat de principatu doctrinae contentio, Anathemate involvens, si quid contra docuissent. Quanquam id Hieronymo ὑπερβολικῶς dictum videtur: et certe inest in eo honesta quaedam animi elatio, et grandiloquentia hyperbolica a fidei studio

(1) Ans. Hiero. Gloss. interlin.

incitata. Denique sic debet accipi, non quod aut Apostoli, aut Angeli aliud Evangelium tradituri essent, sed quod si tradidissent, ne eis quidem, quamvis tanta praeditis dignitate, aut assentiendum, aut ignoscendum putet. Et ut ostendat id sibi non inconsiderate excidisse, neque se id elatum iracundia, sed judicio scripsisse, et ut ratum id atque firmum esse doceret, iteratis ac geminatis verbis idem reintegrat dicens: SICUT PRAEDIXI, ET NUNC ITERUM DICO, SI QUIS VOBIS EVANGELIZAVERIT PRAETER ID, QUOD ACCEPSTITIS, ANATHEMA SIT, id est: ut dixi, dico iterum atque iterum.

Sed sunt in hoc loco duo, de quibus dicere aliquanto uberioris debemus. Primum de anathema, quid sit, deinde de eo, quod Paulus praeter Evangelium posse doceri scribit, quasnam doctrinas ea voce significet?

Et quod ad prius attinet, adverti debet, duo esse Graecis nomina sono affinia, litteris aliquanto diversa, Αναθημα et Αναθεμα, e quibus Αναθημα donarium esse Deo in templis dicatum, quo et ornatur ipsum templum, ex quo et templa et theatra, et porticus, et ejusmodi reliqua, quae urbibus ornamenta sunt aedificia, Αναθημata etiam appellari solere. Αναθεμa autem Paulo significare, quod diris devotum est, et execrabile, et ab hominum consortio semovendum, eoque modo passim in sacris litteris accipi, omnium scriptorum consensu. Sed quaeritur, unde is vocabuli usus ad sacras Scripturas manarit? De hoc aliud Hieronymo, aliud Chrysostomo, ut appareat, videtur. Chrysostomus enim, quod αναθεμa pro execrando et diris devovendo ponatur, ad graeci sermonis proprietatem refert. Sic enim in commentariis in nonum caput Epistolae ad Romanos scribit: «Sicut αναθημata dicuntur quae Deo dicata sunt, quia ea nemo audet attingere aut in suos usus convertere: sic etiam homines execrables et a communione caeterorum separandos αναθεμata dicuntur, quod nemo cum iis se conjungere debat, aut quidquam commune cum illis habere». Itaque